

Studiebesök hos Pythagoras industrimuseum i Norrtälje

Tisdagen den 26 oktober besökte tio veteraner ur FOI samt en veteran ur FMV Pythagoras industrimuseum i Norrtälje. Vi fick utmärkt guidning av museichefen själv, Erika Grann.

Pythagoras är en genuin fabriksmiljö från förra seklets början. Miljön är oförändrad sedan siste arbetaren lämnade fabriken någon gång under 1960-talet. Här tillverkades olika verktygsmaskiner men framförallt tändkulemotorer, vilket företaget kom att bli känt för (Fram och Drott). Fabriken står kvar i nästan orört skick. Hela produktionslinjen finns kvar: från kontoret med ritningar och andra arkivalier till maskinhallen med motorer och maskiner. Den gamla fabriken utgör idag ett levande museum. Fortfarande snurrar svarvar och fräsmaskiner, smattrar remtransmissionen i taket och dunkar tändkulemotorerna i fabriks hallen. Man håller fortfarande ett stort reservdelslager, men inget är längre till salu. För tio år sedan lyckades dock ett antal gamla volontärer sätta ihop en komplett motor av bara reservdelar.

På kontoret, som rymmer ritkontor, affärskontor och ett eget rum för direktören, såg det ut som om personalen bara gått på lunch. Här finns ritningar, affärskorrespondens, fakturor, kassaböcker, styrelseprotokoll, stämpelkort, reklamblad på alla världens språk, mm. Här står även kvar det uppskurna kassaskåp som en inbrottstjuv länsade på kaffekassan. Några andra pengar fanns nämligen inte eftersom företagets direktör efter ett antal konkurser rymt till Afrika med hela lönekassan.

Arbetarbostaden som också finns kvar var vaktmästarens och hans familjs bostad ända in till slutet för Pythagoras på 1970-talet. Den har en ganska typisk 40- eller 50-tals standard.

Efter vår rundvandring intogs kaffe och tilltugg i den gamla smedjan som nu omvandlats till kafé. Där berättade guiden mer om fabriken historia. Stort tack till henne liksom till de eldsjälarna i Pythagoras Vänner som såg till att denna ovärderliga miljö bevarades när ägaren Diös ville riva och bygga sextio lägenheter på 1980-talet.

Studiebesök vid Flygvapenmuseum i Linköping

Den 22 september mötte ett sextontal veteraner upp vid Flygvapenmuseum i Linköping. Deltagarna kom både från Linköping och Stockholm. Ämnet för dagen var flygburen signalspaning. Förmiddagen ägnades åt att, under ledning av en av museets guider, studera den DC3: a som så tragiskt sköts ned, på internationellt vatten, över Östersjön 1952 av en sovjetisk MIG15. Flygplanet var helt försvunnet tills det hittades av en privat expedition 2003. Vraket och upphittade personliga ägodelar, såsom vigselring och plånbok, gav en ruskig bild av historien. Av de åtta i besättningen återfanns kvarlevorna av fyra personer. De övrigas öde är okänt och många spekulationer har funnits ifall de omkom vid nerskjutningen eller överlevde och togs till fånga. Vi fick också en översikt över det kalla krigets försvar. Bland annat fick vi en exposé över den svenska flygplansutvecklingen. Där fick vi reda på att A32 Lansen var tänkt att bära de kärnvapen som försvaret övervägde att utveckla. Därefter åts lunch i museets restaurang under utväxlande av gamla FOA/FOI-minnen. Efter lunch vidtog besök på den Caravelle som under det kalla kriget gjorde regelbundna signalspaningsflygningar över Östersjön. Det var ett civilt passagerarplan som inretts med mottagare, spektrumanalysatorer, registreringsutrustning m.m. för signalspaning. Den rönkte inte lika tragiskt öde som DC3:an utan kunde visas hel med utrustningen ombord. Vid signalspaningsarbetet satt de fyra operatörer tvärs flygriktningen och arbetade med den avancerade tekniska utrustningen. Guiden, vars far hade jobbat ombord, berättade inspirerat om planets utrustning och flygningar. När vi skiljdes åt för att gå till bilar och busshållplatser landade den Gulfstream IV som numera används vid signalspaning, vilket gav en känsla av att vi hade fått inblick i en alltså pågående verksamhet

Stadsvandring i Gamla Stan

Den 2 september genomförde föreningen en stadsvandring i Gamla Stan och på nedre Norrmalm. Vandringen tog ca 2 timmar och 16 medlemmar deltog. Temat var Klassicismen - arkitektur och stadsbyggnad under 300 år. Vi fick en översiktlig inblick i vad som kännetecknar olika byggnadsstilar som barock, renässans, nyklassicism etc. Avsikten var att ge en fördjupad kunskap i stadens arkitektur och stadsplanering från 1600- till 1800-talet. Guide var byggnadsantikvarie Eva Larsson från Stockholms Stadsmuseum och hon var mycket kunnig. Under vandringen fick vi en inblick hur makt och pengar formade Stockholm från vasarnas renässans via stormaktstiden till 1800-talets eklektiska fasaddekorationer i industrialismens era. Vandringen gav också ökad kunskap om en rad intressanta byggnaders bakgrund och historia. Bland annat fick vi veta att det redan innan slottsbranden fanns långtgående planer att successivt riva och bygga om slottet och att såväl Tessin som andra arkitekter hade ritningar färdiga som förslag. Sannolikt hade således slottet i dag i stort sett varit sig likt även utan slottsbranden. Flera av byggnaderna i Gamla Stan är mer eller mindre kopior av byggnader i andra städer i Europa. Det vackra renässanshuset vid Mynttorget är exempelvis en 1800-tals kopia av ett hus i Florens från 1300-talet. Uppförandet av Riksdagshuset föregicks av en arkitekttävling där ett annat förslag var nära att vinna. Således var det nära att vi i stället fått en byggnad som varit en mindre variant av Capitolium i Washington.